

PADALYVIS (GERUNDIUM)

Je to nesklonný participiální tvar, který je schopen pouze proměny gramatického času.

Esamojo laiko padalyvis (Gerundium přítomného času)

Vyjadřuje „vedlejší“ činnost ve větě, avšak za jiných okolností, než se to děje v případě *semiparticipia* (přechodníku): **gerundium** totiž předpokládá **DVA** konatele a **DVĚ** činnosti anebo **DVĚ** činnosti bez explicitního subjektu, příklady viz níže (kdežto *semiparticipium* předpokládá **JEDNOHO** konatele a jeho **DVĚ** souběžné činnosti.)

Plný tvar 3. osoby přítomného času (včetně koncovky) + sufix -nt + 0

eina → eina + -nt → einant

myli → myli + -nt → mylint

rašo → rašo + -nt → rašant

U **o**-kmenových sloves **-o** přechází v **-a**.

a) Gerundium se typicky uplatní v asubjektních větách (ve větách bez syntaktického podmětu):

Studijuojant reikia daug skaityti. (Při studiu je třeba hodně číst.)

Hlavní samovolný děj „potřeba“ (*reikia*), vedlejší gerundivní činnost „studium“ (*studijuojant*). Obě činnosti probíhají zároveň.

Maudantis žiemą šalta. (Při koupání v zimě je zima.)

Hlavní samovolný děj „mráz“ (*šalta*), vedlejší gerundivní činnost „koupání“ (*maudantis*). Obě činnosti probíhají zároveň.

Vairuojant negalima kalbėti mobiliuotu telefonu. (Při řízení se nesmí mluvit mobilem.)

Hlavní samovolný děj „zákaz“ (*negalima*), vedlejší gerundivní činnost „řízení“ (*vairuojant*). Obě činnosti probíhají zároveň.

b) Pokud používáme gerundium ve větě, která má syntaktický podmět, gerundivní konatel stojí v **dativu** a slovesný konatel v nominativu:

Artėjant vasarai, ilgėja dienos. (Když se blíží léto, prodlužují se dny.)

Konatel č. 1 „dny“ (*dienos*), činnost č. 1 hlavní slovesná „prodlužují si“ (*ilgėja*)

Konatel č. 2 „léto“ (*vasara*), činnost č. 2 vedlejší gerundivní „blíží se“ (*artėjant*)

Obě činnosti probíhají zároveň.

Ilgėjant dienoms, artėja vasara. (Když se prodlužují dny, blíží se léto.)

Konatel č. 1 „léto“ (*vasara*), činnost č. 1 hlavní slovesná „blíží se“ (*artėja*)

Konatel č. 2 „dny“ (*dienos*), činnost č. 2 vedlejší gerundivní „prodlužují si“ (*ilgėjant*).

Obě činnosti probíhají zároveň.

Gramatický čas gerundia (v tomto případě přítomný) nijak nekoreluje s časem druhého slovesa, srov.:

Artėjant vasarai, ilgėja dienos. Artėjant vasarai, ilgėjo dienos. Artėjant vasarai,

ilgėdavo dienos. Artėjant vasarai, ilgės dienos. Artėjant vasarai, ilgėtu dienos.

Artėjant vasarai, ilgėkite, dienos.

Reflexivní částice zůstává zachována jako u výchozího slovesa:

džiaugiasi → *džiaugiantis*; nesidžiaugia → *nesidžiaugiant*

keliiasi → *keliantis*; atsikelia → *atsikeliant*

Ustálené fráze:

Tiesą sakant (Popravdě řečeno)

Atsiprašant (S prominutím)

Būtojo kartinio laiko padalyvis (Gerundium minulého času)

Vyjadruje „vedlejší“ činnost ve větě, avšak za jiných okolností, než se to dělo v případě *aktivního participia minulého času*: **gerundium** totiž předpokládá **DVA** konatele a **DVĚ** činnosti anebo **DVĚ** činnosti bez explicitního subjektu, příklady viz níže (kdežto *aktivní participium minulého času* předpokládá **JEDNOHO** konatele a jeho **DVĚ** navazující činnosti.)

Kmen 3. osoby minulého času (tzn. bez koncovky) + sufix -(i)us + 0

ėj-o → էյ- + -us → էյս
raš-ė → raš- + -ius → rašius
mylėj-o → mylėj- + -us → mylėjus

Ve většině případů se tento gerundivní tvar odvozuje za pomoci sufixu *-us*. Palatalizace (*-ius*) se projeví pouze u těch sloves, která mají 3. osobu minulého času na *-ė* a infinitiv na *-yti*, např.:

rašė, rašyti → rašius   matė, matyti → mačius   sakė, sakyti → sakius.

Pokud aspoň jedna s těchto podmínek není splněna, bude v gerundiu použit sufix *-us*:

gėrė, gerti → gėrus   nešė, nešti → nešus   sėdėjo, sėdėti → sėdėjus

a) Gerundium se typicky uplatní v asubjektních větách (ve větách bez syntaktického podmětu):

Išstudijavus šią problemą, **galima** parašyti straipsnį. (Poté, co byl daný problém nastudován, lze napsat článek.)

Hlavní samovolný děj „lze“ (*galima*), vedlejší gerundivní činnost „nastudování“ (*išstudijavus*). Nejdřív běží gerundivní činnost, pak hlavní slovesný děj: kdy lze psát? – po nastudování.

Pavairavus automobilį, **reikia** pailsėti. (Poté, co se řídilo auto, je třeba odpočnout.)

Hlavní samovolný děj „potřeba“ (*reikia*), vedlejší gerundivní činnost „řízení“ (*pavairavus*). Nejdřív běží gerundivní činnost, pak hlavní slovesný děj: kdy je třeba odpočinout? – po řízení.

Išsimaudžius būtiną nusišluostyti. (Po koupání je nutno se utřít.)

Hlavní samovolný děj „nutnost“ (*būtiną*), vedlejší gerundivní činnost „koupání se“ (*išsimaudžius*). Nejdřív běží gerundivní činnost, pak hlavní slovesný děj: kdy je nutno se utřít? – po koupání.

b) Pokud používáme gerundium ve větě, která má syntaktický podmět, gerundivní konatel stojí v **dativu** a slovesný konatel v nominativu:

Atėjus vasarai, **pailgėjo** dienos. (Až přišlo léto, prodloužily se dny.)

Konatel č. 1 „dny“ (*dienos*), činnost č. 1 hlavní slovesná „prodloužily si“ (*pailgėjo*)

Konatel č. 2 „léto“ (*vasara*), činnost č. 2 vedlejší gerundivní „přišlo“ (*atėjus*)

Nejdřív běží gerundivní činnost, pak hlavní slovesná: kdy se prodloužily dny? – až přišlo léto.

Pailgėjus dienoms, **atėjo** vasara. (Až se prodloužily dny, přišlo léto.)

Konatel č. 1 „léto“ (*vasara*), činnost č. 1 hlavní slovesná „přišlo“ (*atėjo*)

Konatel č. 2 „dny“ (*dienos*), činnost č. 2 vedlejší gerundivní „prodloužily si“ (*pailgėjus*)

Nejdřív běží gerundivní činnost, pak hlavní slovesná: kdy přišlo léto? – až se prodloužily dny.

Vzhledem k tomu, že konstrukce s gerundiem minulého času vyjadřuje dvě po sobě následující (nikoli paralelně probíhající) činnosti, jsou gerundivní tvary většinou dokonavé: **atėjus, pailgėjus, pavairavus, išsimaudžius, išstudijavus.**

Gramatický čas gerundia (v tomto případě minulý) nijak nekoreluje s časem druhého slovesa, srov.:

*Atėjus vasarai, **pailgėja** dienos. Atėjus vasarai, **pailgėjo** dienos. Atėjus vasarai, **pailgėdavo** dienos. Atėjus vasarai, **pailgės** dienos. Atėjus vasarai, **pailgėtų** dienos. Atėjus vasarai, **pailgėkite**, dienos.*

Pozice reflexivní částice zůstává zachována jako u výchozího slovesa:

džiaugėsi → *džiaugusis*; **nesidžiaugė** → *nesidžiaugus*

kėlėsi → *kėlusis*; **atsikėlė** → *atsikėlus*

Būtojo dažninio laiko padalyvis (Gerundium frekventativu):

kmen frekventativu (tzn. bez koncovky) + sufix -us + 0

eidav- + -us → eidavus
rašydav- + -us → rašydavus
mylėdav- + -us → mylėdavus

Žmonės žinojo jį kas sekmadienį *eidavus* į bažnyčią. (Lidė věděli, že on každou neděli chodíval do kostela.)

Monika prisiminė jį *rašydavus* jai laiškų. (Monika si vzpomněla, že on ji psával dopisy.)

Gerundium frekventativu se používá pro vyjádření nepřímé řeči. Na rozdíl od gerundia přítomného a minulého nekóduje tento tvar posloupnost činností.

Būsimajo laiko padalyvis (gerundium budoucího času):

kmen futura (tzn. bez koncovky) + sufix -iant + 0

eis- + -iant → eisiant
rašys- + -iant → rašysiant
mylės- + -iant → mylėsiant

Žmonės žinojo jį kas sekmadienį *eisiant* į bažnyčią. (Lidė věděli, že on každou neděli bude chodit do kostela.)

Monika tikėjosi jį *rašysiant* jai ilgų laiškų. (Monika doufala, že on ji bude psát dlouhé dopisy.)

Gerundium futura se používá pro vyjádření nepřímé řeči. Na rozdíl od gerundia přítomného a minulého nekóduje tento tvar posloupnost činností.